

отримання прийнятного результату. Вони часто піддаються імпульсам, приймають поспішні рішення, без урахування справжнього стану справ, спрямовані до втечі від проблеми.

За шкалами ж «гнучкості» і «самостійності» високі показники отримали курсанти резистентні до ситуацій невизначеності, що може говорити про пластичність усіх регуляторних процесів. При виникненні непередбачених обставин такі випробовувані легко перебудовують плани і програми виконавських дій і поведінки, здатні швидко оцінити зміну значущих умов і перебудувати програму дій. При виникненні неузгодженості отриманих результатів з прийнятою метою своєчасно оцінюють сам факт неузгодженості і вносять відповідну корекцію. Така гнучкість дозволяє адекватно реагувати на швидку зміну подій і успішно вирішувати поставлену задачу в ситуації ризику, що особливо важливо для майбутніх рятувальників. А також свідчить про автономність в організації активності людини, його здатності самостійно планувати діяльність і поведінку, організовувати роботу по досягненню висунутої мети, контролювати хід її виконання, аналізувати і оцінювати як проміжні, так і кінцеві результати діяльності.

Ми з'ясували, що існують відмінності саморегуляції у курсантів НУЦЗУ з різним рівнем толерантності до невизначеності. Особи з високим рівнем толерантності до невизначеності мають більш високий рівень життестійкості, являються більш гнучкими до непередбачуваності навколишнього світу, використовують більш гнучкі копінг-стратегії, а особи інтолерантні до невизначеності реагують занепокоєнням на незрозумілі ситуації, що робить їх менш життестійкими при зіткненні з труднощами.

Виходячи з наведених даних, можна зробити висновок, що рівень резистентності має безпосередній зв'язок із стилями саморегуляції поведінки, та її загальним показником. Це обумовлює подальшу необхідність більш детального вивчення цих понять, та їх взаємозв'язку.

Сервачак О.В., канд. психол. наук – доцент кафедри історії та права Донецького національного технічного університету (м. Покровськ)

Придятько Р.В., магістрант Донецького національного технічного університету (м. Покровськ)

Імідж правоохоронців як важлива складова професійної компетентності

Зміни, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, торкаються соціальної, політичної, економічної, духовної сфер його існування, потребують формування нових взаємовідносин між державою, її інституціями та громадянським суспільством. Органи правопорядку у системі державних інститутів посідають особливе місце, вони відповідають за захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, інтереси суспільства й держави та реалізують свої функції у безпосередньому контакті з громадянами. В Україні, в умовах

формування громадянського суспільства, особливо нагальною стає потреба розвитку співробітництва й партнерських взаємин правоохоронних органів із населенням, формування позитивного іміджу цих органів державної влади.

Історія людства за всі часи свого існування була багата на стійкі уявлення, які закарбувалися в масовій свідомості – образи цілих народів та їхніх вождів, міст, держав, правителів, тощо. Слід відмітити, що поняття «імідж» з'явилося на початку 50-х років XX століття в рекламній практиці і лише потім поступово увійшло в політичне й соціальне життя. В умовах сучасної інформаційної цивілізації, імідж набуває все більшого значення як в особистому житті людини, так і в соціально-економічній, соціокультурній і професійній сферах функціонування суспільства.

Термін «імідж» використовують коли мова йде про емоційно забарвлений образ когось-небудь або чогось-небудь. Це враження, яке людина, група, організація справляють на оточення, що фіксується свідомістю у формі певних стереотипних уявлень, думок, суджень. Різні аспекти іміджу у своїх працях досліджували: Р. Абрамов, С. Блек, Ю.А. Вишневський, О.М. Холод, Д. Доті, С.А. Наумова, Д. Огілві, В.М.Палтусова, Н.В. Чипиленко та інші. Вчені виділяють загальні характеристики іміджу, як цілеспрямовано сформованого, інтегрального образу, що обумовлений якостями суб'єкта та виступає засобом вирішення його завдань у площині взаємодії суб'єкта з оточенням. Імідж також відображає соціальні очікування. Формування іміджу може відбуватися стихійно, або бути результатом цілеспрямованої роботи, яку можна описати як комунікативне програмування, оскільки йдеться про відбір найбільш сприятливих форматів різних видів комунікації. Професійний імідж обумовлений, в першу чергу, особливостями професійної діяльності, її задачами, методами реалізації, та тією соціальною роллю, яку у зв'язку з цим виконує спеціаліст.

Формування іміджу фахівців є також предметом вивчення різних наукових напрямків: менеджменту, політології, соціології, психології педагогіки та інших. У своїх працях цього питання торкаються ряд вчених: Л. Божович, Б. Ломов, які вивчали специфіку сприйняття людини людиною; В. Зазикіна, П. Берд, А. Панасюк, В. Шепель - розробили концептуальні засади іміджології; І. Альохіна, Ф. Кузін, Д. Френсіс - вивчали особливості іміджу професії. Разом з тим варто відмітити, що у працях зазначених дослідників увага в основному акцентується на загальних характеристиках та сутності іміджу ділової людини, політичних лідерів, корпорацій, тощо. Однак недостатньо уваги приділяється змісту та формуванню іміджу спеціалістів тих, чи інших конкретних професійних напрямків, зокрема представників силових структур.

Питання формування професійного іміджу особливо важливі для тих сфер діяльності які реалізують свої завдання в процесі спілкування. У працівників правоохоронних органів саме фахова комунікативна компетентність — система значимих для працівника відносин, умінь і навичок спілкування, виступає важливим фактором ефективності його професійної діяльності. Оптимальні моделі поведінки та спілкування поліцейського внутрішньо його

дисциплінують, зобов'язують дотримуватися етичних правил, правил фахового спілкування, допомагають досягти професійного успіху та викликають у оточення позитивні відчуття, сприйняття фахівця, як близького до ідеального образу представника професії. В свою чергу, таке схвалення, довіра населення, мотивує працівників до якісного виконання службових обов'язків, гуманного ставлення до громадян, захисту їхнього життя, здоров'я, прав і свобод.

Історія шляху реорганізації силових структур України має різні етапи, форми, методи. Цілеспрямована робота над створенням поліції європейського зразка ведеться в Україні на різних рівнях. На сьогодні приділено увагу структурній організації, правовому забезпеченню, зовнішньому вигляду працівників, їхньої підготовки та внутрішнім характеристиками особистості поліцейського. Важливо розуміти, наскільки це вплинуло на імідж силових органів, складовими якого виступають як показники службової діяльності, так і загальний рівень довіри населення щодо діяльності. Отже, знання особливостей сприйняття, інтерпретації будь-яких фактів, відомостей про поліцейських, певною групою людей є однією з найважливіших передумов управління іміджем.

З метою дослідження уявлень молоді про працівників правоохоронних органів авторами було організовано дослідження за тестом Т.Лірі. Учасники опитування - студенти другого курсу Донецького національного технічного університету (42 особи) - спочатку здійснили самооцінку своїх особистісних якостей, і якостей особи працівника правоохоронних органів, що дозволило порівняти узагальнений портрет молодих людей (респондентів) та їхнього сприйняття особистості правоохоронців (див. мал. 1).

Шкали домінування-підпорядкування і дружелюбність-агресивність в методиці ДМВ Т. Лірі визначають загальне враження про людину в процесах міжособистісного сприйняття.

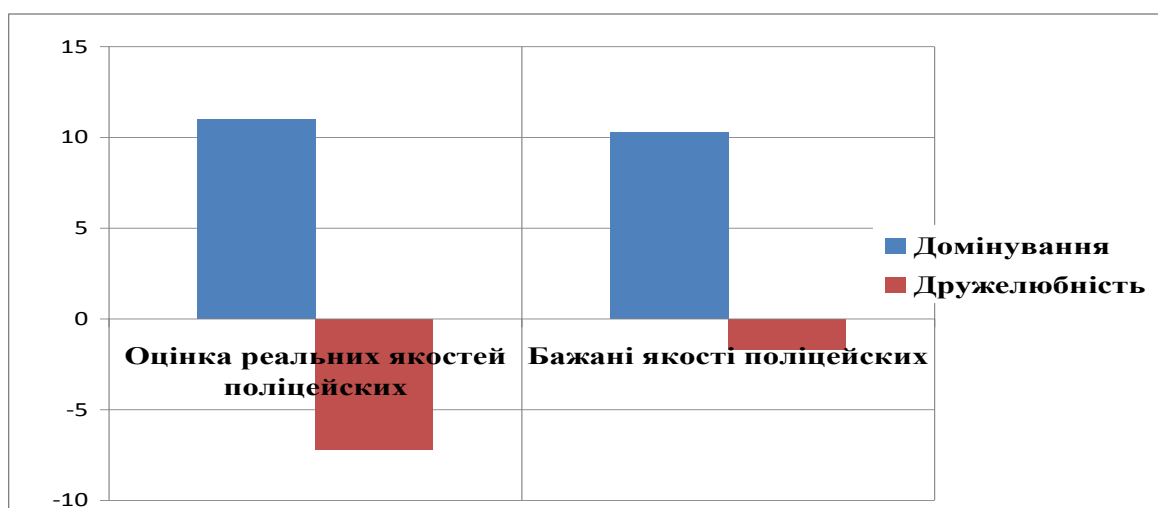

Рис. 1 Показники факторів «Домінування-дружелюбність» - результати дослідження за методикою Т. Лірі.

Найбільш показова різниця в оцінці респондентів реальних та бажаних якостей працівників поліції за фактором «дружелюбність – агресивність» і становить 5,5 бали. Такий результат свідчить про значний розрив між сприйняттям якостей поліцейських і бажаним образом представників правоохоронних органів. Ще більше різняться самооцінки учасників дослідження за цим параметром, так середня самооцінка респондентів за фактором «дружелюбність – агресивність» – 4,8 бали; оцінка реальних поліцейських – «- 7,2», а середня оцінка бажаного для респондентів рівня прояву цього фактору – «-1,7 бали». Отже, для учасників дослідження, працівники поліції — це люди з вираженим ступенем агресивності, при чому 38% опитуваних не мала особистого досвіду спілкування з поліцейськими, а 42% з тих, хто мав такий досвід оцінюють його як позитивний.

Отже, результати дослідження свідчать про нагальну необхідність цілеспрямованої роботи на різних рівнях управління над формуванням позитивного іміджу правоохоронних органів. Враховуючи, що образ, як результат міжособистісного пізнання, виконує не лише інформаційну, а й регулятивну функцію, можна стверджувати, що таке сприйняття учасниками дослідження особистості поліцейських, в свою чергу, негативно впливає на тип взаємодії, їх спілкування з населенням. На цей феномен звертає увагу А.А. Бодальов, зазначаючи, що сприйняття людини тягне за собою подвійну взаємодію, своєю присутністю і поведінкою в ситуації сприйняття іншого, суб'єкт може фактично змінити характеристики того, кого сприймає і оцінює.

Цінним буде звернутися до складових іміджу організації. Особливої уваги потребують вивчення такі компоненти іміджу, які виділяє професор В. Бойко: система цінностей особистості професіонала, стиль його поведінки та культура фахівця. Психологічна взаємодія іміджу обумовлена психічними механізмами людського пізнання: оточуючі зі складністю сприймають приховану інформацію. У своїй роботі В. Шепель відмічає, що недостатньо мати внутрішню гідність, треба формувати вміння демонструвати її через спеціальну систему знаків, прийомів, що дають змогу показати себе з вирашного боку. Такою системою знаків виступає віртуальний образ. Для багатьох людей інформація, отримана від зорового чи звукового образу, виступає єдиним «банком даних», на основі якого вони вибудовують відношення до оточуючих людей. Людина спочатку сприймає образ і лише потім інтелектуально його обробляє. Чим точніше створений образ, тим менше сил потрібно для того, щоб знайти спільну мову з оточуючими..

Отже, зміна структури, назви організації, стилю одягу поліцейських кардинально не вплинула на рівень довіри громадян до представників силових структур, тому ця проблема потребує досконального вивчення і аналізу, пошуку засобів її вирішення на всіх рівнях управління. Для представників правоохоронних органів недостатньо бути просто приємними у спілкуванні, привабливими зовнішньо, головне пам'ятати про ту соціальну роль, яку вони виконують в рамках завдань професії, і, виходячи з цього, цілеспрямовано

будувати позитивний імідж через нову модель взаємодії з громадянами. Активне залучення різноманітних засобів масової інформації та рекламної сфери до процесу формування позитивного іміджу правоохоронних органів, використання сучасних форм інформування населення, проведення кардинальних змін у засобах та методах організації і взаємодії з населенням, створення ситуацій підтримки тих, хто звертається за допомогою, повинні стати предметом подальшого дослідження та розробки практичних рекомендацій.

Сич Р.В., старший викладач кафедри особистої безпеки, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)

Стан сформованості умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін

З метою виявлення стану сформованості умінь з особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького був проведений констатувальний експеримент. У ньому взяли участь 247 курсантів другого та третього курсів факультету охорони та захисту державного кордону, факультету правоохоронної діяльності, факультету інженерно-технічної підготовки та факультету іноземних мов та гуманітарних дисциплін. Вони були поділені на дві групи: група А – 126 курсантів факультету охорони та захисту державного кордону, факультету правоохоронної діяльності, група Б – 121 курсантів факультету охорони та захисту державного кордону, факультету інженерно-технічної підготовки, факультету іноземних мов та гуманітарних дисциплін.

Для діагностики показників мотиваційно-спонукального критерію ми використали метод анкетування. В анкеті містилися питання щодо того, як курсанти усвідомлюють значущість умінь з особистої безпеки для майбутньої професійної діяльності, чи виявляють інтерес до набуття умінь з особистої безпеки, чи прагнуть набувати професійний досвід, чи зорієнтовані на досягнення успіху в професійній діяльності. Також використовувались адаптовані методики: щодо визначення мотивації професійного навчання; щодо вивчення мотиваційної сфери тих, хто навчається. Відповідаючи на питання, навіщо, на їхню думку, у майбутнього офіцера-прикордонника формувати уміння з особистої безпеки, більше половини опитаних курсантів (53,74 %) зазначили, що це обумовлено специфікою професійної діяльності, наявністю значного ризику для життя та здоров'я, великою вірогідністю виникнення екстремальних ситуацій. Причому, саме поняття екстремальної ситуації 34,75 % респондентів трактують як “некерована ситуація”, “непередбачені обставини оперативно-службової діяльності”, 46,74 % – як “стресова ситуація”, решта (18,51 %) – затрудняються надати відповідь.

Аналіз результатів анкетування засвідчив, що лише 12 курсантів з групи А